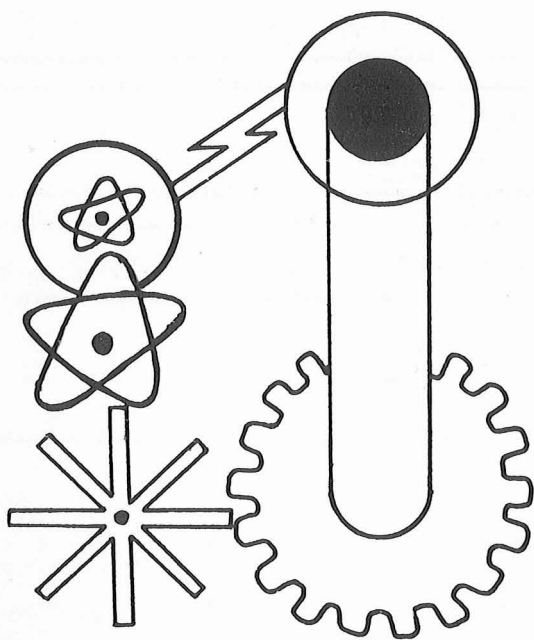

TSK TIEDOTTA

1 1980

TEKNIIKAN SANASTOKESKUS
CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI

TSK TIEDOTTAA

Tekniikan Sanastokeskus ry:n tiedotuslehti

Toimitus

Liisankatu 16 B 13

00170 HELSINKI 17

Puh. 179 161

Ilmestyy 2 - 4 kertaa vuodessa.

Päätoimittaja

Elisa Stenvall

Lehden aineisto on vapaasti käytettävissä.

TSK tiedottaa

Tämän uuden tiedotuslehden tarkoituksena on kertoa jäsenille ja muille asiasta kiinnostuneille mm. Tekniikan Sanastokeskuksen toiminnasta ja termityöstä.

Tammikuussa jäsenistölle tehdystä kyselystä kävi ilmi, että jäsenet pitävät tällaista lehteä tarpeellisena, ja sen sisällöstä tärkeänä pidettiin termiongelmien käsittelyä, tekniikan kielen huoltoa, tietoja uusista sanastoista ja sanastohankkeista. Nämä toivomukset pyritään ottamaan huomioon. Tällä kerralla kerromme mm. tekniikka- ja teknologia-sanojen käytöstä ja esittelemme työsuojelusanaston laatimisen yhteydessä syntyneen työvaatetusluokituksen.

Kaikki lehteä koskevat ehdotukset ja kannanotot ovat tervetulleita, ja otamme mielellämme lehteen lukijoiden kirjoituksia.

Tarkoituksena on, että lehti ilmestyy vähintään kahdesti vuodessa, tarvittaessa useamminkin.

Uudella lehdellä ei ole vielä nimeä, joten pyydämme teitä tekemään nimiehdotuksia.

Elisa Stenvall

Teknologia ja tekniikka

Viime aikoina on tiedotusvälineitten kirjoittelussa ruvennut yhä useammin esiintymään teknologia sellaisissa paikoissa, missä ennen olisi ilman muuta kirjoitettu tekniikka. Tämän ilmiön syytä ei tarvitse kaukaa etsiä. Aikaisemmin tuntui saksan kielen vaikutus selvästi, ja esikuvana oli saksan Technik. Englannin technology-sanaa jäljittelevä teknologia pujahtaa helposti tekstiin, jos asianomainen on sattunut lukemaan asiasta englanniksi, niin kuin nykyisin usein on.

Tässä yhteydessä ei ole tilaa puuttua yksityiskohtaisesti termien tekniikka ja teknologia tarkoittamiin käsitteisiin tekniikan ammattikielessä. Riittänee todeta, että suomenkielisessä tekniikan kielessä teknologialla on ollut vanhastaan oma merkityksensä - "oppi raaka-aineiden valmistuksesta käyttökelpoiseen muotoon".

Yleiskielen kannalta asiaa on perusteellisemmin selviteltyt suomen kielen lautakunnan puheenjohtaja prof. Terho Itkonen Virittäjän numerossa 4/1979.

Näyttää siltä, että tekniikan ammattimiehet eivät niin paljon lankea teknologian asiattomaan käyttöön kuin muut kirjoittajat. Hyvin suppea pistokoe osoitti muutamasta Tekniikka-lehden viimeaikaisesta numerosta mm. seuraavaa:

Kirjoittaja	Tekniikka	Teknologia
A	0	8
B	5	0
C	6	0
D	3	0
E	6	2

Luvut osoittavat, montako kertaa ao. kirjoittajan artikkelissa esiintyi sana tekniikka ja montako kertaa sana teknologia sellaisessa yhteydessä, johon olisi voinut merkityksen mitenkään muuttumatta panna tilalle tekniikan. Tulos on selvän näköinen: kyseessä taitaa olla enemmän kirjoittajan mieltymys teknologiaan kuin mikään asiallinen ero.

Pistokoe pani penkomaan Tekniikan numeroita vuodelta 1971. Tulos oli turhauttava, sillä niistä ei pistokokeessa ruvennut löytymään teknologiaa tekniikan sijalla juuri lainkaan. Olisiko siis teknologia hiipimässä muoti-ilmaukseksi tekniikan ammattimiestenkin kirjoittelussa?

Ehkäpä ei ole syytä sentään kovin synkkään tulevaisuudenkuvaan. Taitaa kestää kauan, ennen kuin teknologisten korkeakoulujen ja teknologisten oppilaitosten kasvatit kääntyvät Teknologian sanastokeskuksen puoleen.

Huvittava peräkaneetti: jotkut britit etsivät nykyisin ilmausta, joka tarkoisi saksan kielen sanaa Technik ja käyttävät paremman puutteessa saksan kielen sanaa si-taattilainana.

Osmo Ranta

Selvitys TSK:n palveluista

Tammikuussa kaikille jäsenille lähetettiin kysely Sanastokeskuksen palvelujen kehittämistä. Vastausprosentti oli hyvä, 68,9. Seuraavassa on lyhyesti esitetty kyselyn tulokset.

TSK:n järjestämä koulutus sanastotyön alalla

Jäsenet pitivät tärkeinä koulutettavina ryhminä ennen kaikkea sanastoja tekeviä ryhmiä, sitten kääntäjiä ja TSK:n jäseniä.

Tällainen koulutus onkin jo aloitettu ja toimintaa kehitetään koko ajan.

Sanastoluettelo

Tekniikan sanastoja -luetteloä pitivät kääntäjät erittäin hyödyllisenä, muiden mielipiteet jakaantuivat enemmän; melko hyödyllisenä tai hyödyllisenä piti luetteloä kuitenkin suurin osa vastaajista.

Luettelon ryhmittelyyn toivottiin muutoksia. Tämä pyritään ottamaan huomioon luetteloä uusittaessa.

Sanastotyöhön osallistuminen

Suurin osa vastaajista halusi, että TSK osallistuu sanastotyöhön etenkin neuvomalla sanastoja tekeviä ryhmiä. TSK: toivottiin myös tekevän ehdotuksia sanastojen laatimiseksi ja myös kielentarkistusapua toivottiin.

TSK onkin jo ryhtynyt järjestämään ruotsin kielen tarkistusapua.

Sanastoehdotusten käsittely

Sanastokeskuksen toimistoon tulee jatkuvasti erilaisia sanastoja koskevia lausuntopyyntöjä. Suurin osa vastaajista halusi, että TSK:n toimisto käsittelee lausuntopyyntöt

asiantuntija-apua käyttäen. Puolet vastaajista halusi jäsenistöstä muodostettavan neuvoa antavan ryhmän, joka käsittelisi lausuntopyynnöt valikoiden.

Termiongelmien käsittely

Jäsenistöstä suuri osa halusi, että TSK:n toimisto käsittelee toimistoon tulevat termiongelmät tarvittaessa asiantuntija-apua käyttäen. Vain 15,6 % vastaajista halusi, että muodostettaisiin ns "termilautakunta". Suurin osa halusi osallistua termiongelmien käsittelyyn siten, että TSK:n toimisto voi kysyä heiltä oman alansa kysymyksissä neuvoa.

Termipankki

Varsinkin kääntäjät pitivät termipankkia erittäin hyödyllisenä, ja suurin osa vastaajista piti pankkia hyödyllisenä. Suurin osa piti myös termilomaketta hyvänä.

Yleensä vastauksissa korostettiin, että termipankki tulisi saada nopeasti, sen tulisi olla mahdollisimman helppokäyttöinen ja yhteyksien kansainvälisiin pankkeihin tulisi olla hyvät.

Tällä hetkellä näyttää todennäköiseltä, että Sanastokeskuksen termipankki voisi aloittaa toimintansa syksyllä, kun Kotimaisten kielten tutkimuskeskus saa oman tietokoneen, johon Sanastokeskus pääsee mukaan.

Muuta

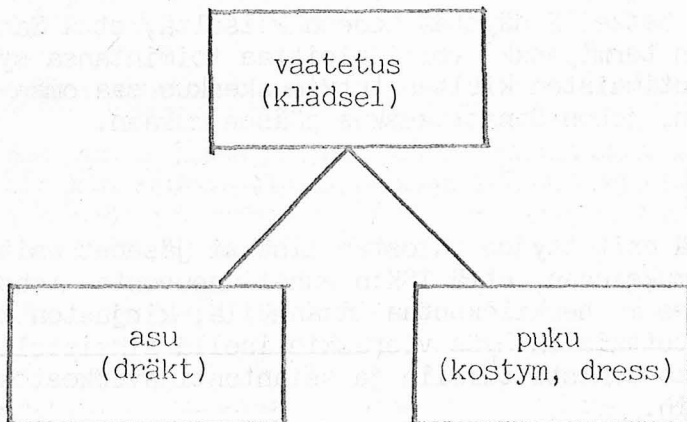
Edellä esitettyjen tulosten lisäksi jäsenet esittivät toivomuksinaan, että TSK:n puhelinneuvontaa tehostettaisiin esim. henkilökuntaa lisäämällä, kirjaston kokoelmia kartutettaisiin myös vieraskielisellä aineistolla, tiedottamista tehostettaisiin ja asiantuntijaverkostoa laajennettaisiin.

Elisa Stenvall

Työvaatetus

Asiantuntijaryhmät Norjassa, Ruotsissa, Tanskassa ja Suomessa valmistelevat pohjoismaista työsuojelusanastoa, johon tulee noin 600 termiä määritelmineen. Hankkeen rahoittaa Pohjoismaiden ministerineuvosto.

Yhtenä selvitysvaiheena suomalainen työryhmä kehitti tällä aukeamalla kuvatun "työvaatetuspuun". TSK ja työryhmä ottavat mielihyvin vastaan kaikki parannusehdotukset ja mielipiteet. Erityisesti tämä koskee ruotsinkielistä nimityskäytäntää. Palaamme tähän asiaan seuraavassa numerossa.

työvaatetus
(arbetskläder)

työasu
(arbetskläder)

suoja-asu
(skyddsdräkt)

ammattipuku
(uniform,
tjänstedräkt)

normaalit työs-
sä käytettävät
vaatteet:
paita,
housut,
takki jne.

normaalin työ-
asun suojana
käytettävät
suojavaalineet
ja asusteet:
esiliina,
suojalasis,
kumisaappaat,
työtakki jne.

erityinen puku:
tarjoilijan-
puku,
leipurintakki
jne.

suojaavaate
(skyddsmundering)

suojaväline
(skyddsanordning)

Tekniikan sanastoja

Täydennyksiä Tekniikan sanastoja 1979 -luetteloon

Ammattiluokitus. Työvoimahallinnon käyttöön tarkoitettu pohjoismaiseen ammattiluokitukseen perustuva uudistettu laitos. Työvoimaministeriö. Helsinki 1979. 157 s.

Fi

Bergteknisk ordlista. TNC 73. Stockholm 1979. 297 s.
Sv-E-F-S-D-Da-No-Fi

Betoniteknikan sanasto. Jukka Vuorinen. Espoo 1980. 169 s.

E-Fi

Tekeillä

Englantilais-suomalainen sosiologian sanaluettelo. Marjatta Rehn, Väinö Luoma. Turun kauppakorkeakoulun julkaisu C F 1:1974. Turku 1974. 44 s.

E-Fi

Hahmontunnistustutkimuksen sanastoa. Erkki Oja, Iiro Hartimo, Unto Laine, Göte Nyman. Suomen Hahmontunnistustutkimuksen Seura. 1979. 25 s.

E-Fi

Tekeillä

International business dictionary in 9 languages. F. Munniksmä (toim.). Kluwer Deventer 1975. 535 s.

E-Eo-D-S-F-I-Nl-Pt-Sv

International Microprocessor Dictionary. Sybex and Euro-micro. 1977. 28 s.

E-F-Da-D-I-Hu-No-Pl-S-Sv

Juridikens termer. Sture Bergström. Stockholm 1978. 259 s.

Sv

Kortfattad svensk-engelsk juridisk ordlista. Torild Backe, Anders Bruzelius, Erik Wängstedt. Lund 1973. 164 s.

Sv-E

Kunialan termejä. Ilmavoimien Varikko Hyvinkään Kumi Oy.
Tampere 1972. 20 s.

E-Fi-R
Tekeillä

Käytännön kenkäsanastoa. Irmeli Viherjuuri. Eripainos julkaisusta Mestariomyjä -77/Jalkine. Jyväskylä 1976. 10 s.

Fi

Lexikon i kemi. L Mackenzie Miall. Lund 1979. 644 s.

Sv-E

Metalliainneiden standardeissa esiintyviä sanoja ja niiden määritelmät. Metalliteollisuuden standardisoimiskeskus TES.
1980. 64 s.

Fi-Sv-E-D
Tekeillä

Mikrotietokone- ja tietojenkäsittelytekniikan perustermistö selityksineen. Iiro Hartimo. Otakustantamo 451. Espoo 1979.
40 s.

E-Fi

NC-ordlista med förklaringar. Valter Pettersson. Institutet för Verkstadsteknisk forskning IVF. Stockholm 1979. 74 s.

Sv-E-F-D

Oikeussanakirja. Paavo Soukka. Helsinki 1976. 274 s.

E-Fi

Organisk kemiska namn - skrivregler. Särtryck ur Kemisk Tidskrift nr 5 1979 sid 38 - 41.

E-Sv

Pankkisanakirja. Horst Wilke (toim.). Rahalaitosten tiedotustoimikunnan julkaisu. Helsinki 1979. 147 s.

Fi-Sv-D-E

Paper Vocabulary. Swedish Standards Institution. SIS Handbook 146. Stockholm 1980. 416 s.

E-F-D-Sv-No-Fi

Ruotsalais-suomalainen ja suomalais-ruotsalainen apusanasto sairaanhoitohenkilöstölle. Sairaanhoitajien koulutussäätiö. Helsinki 1977. 2 s.

Sv-Fi-Sv

Ruotsalais-suomalainen ja suomalais-ruotsalainen lakikielen sanasto. Grönholm. 1977. 75 s.

Sv-Fi-Sv

Suomalais-englantilainen lentoyhtiösanasto. Finnair, Teknillinen osasto. Helsinki 1979. 244 s.

Fi-E-Fi

Tampereen yliopiston suomalais-ruotsalainen hallinnollinen sanasto. Iris Kivekäs (toim.). Tampereen yliopiston opintotoimisto, Tutkimuksia ja selvityksiä 20. Tampere 1976. 48 s.

Fi-Sv

Tampereen yliopiston suomalais-englantilainen ja suomalais-saksalainen hallinnollinen sanasto. Iris Kivekäs (toim.). Tampereen yliopiston opintotoimisto, Tutkimuksia ja selvityksiä 19. Tampere 1976. 59 s.

Fi-E, Fi-D

Toimitustyön terminologia. Liisa Miettinen. Helsinki 1975. 39 s.

Fi

Uudenaikaisen välitystekniikan sanakirja. J.-H. Pasanen, R. Mäihäniemi. Teleferno 1978.

Fi-F-E, F-E-Fi

Valtion henkilöstöhallinnon käsitteistö. Valtion koulutuskeskus. Julkaisusarja B n:o 5. Helsinki 1978. 114 s.

Fi

Väestönsuojelun käsitteet, niiden määritelmät, lyhenteet sekä toiminnalliset merkit. Sisäasiainministeriö. Helsinki 1974. 4 s.

Fi

International Bibliography of Specialized Dictionaries. Helga Lengenfelder (toim.). K G Saur München 1979. 470 s.

Termiongelmia

TSK:n terminuevonta joutuu silloin tällöin vastaamaan Neuvostoliiton teollisuuden ja ulkomaankaupan järjestelmiin liittyviin termikysymyksiin. Seuraavat käsitteet on poimittu tänä keväänä ilmestyvästä Suomen ja Neuvostoliiton välisen tieteellis-teknillisen yhteistoimintakomitean metodologiaprojektin sanastosta. Määritelmät ja englanninkieliset vastineet ovat neuvostoliittolaisten asiantuntijoiden käsialaa ja nimenomaisesti projektiraportin ymmärtämistä varten kehitetyt. Ne annetaan tässä TT-komitean suomalaisen sihteeristön luvalla.

yleisliittolainen ulkomaankauppayhtymä, VTO

R всесоюзное внешнеторговое объединение, ВТО
E all-union foreign trade association

Vienti- ja tuontitoimia harjoittamaan perustettu organisaatio. Yhtymä toimii ulkomaankauppaministeriön alaisena ja se on taloudellinen kokonaisuus, johon kuuluu erikoistuneita firmoja ja muita yhteisöjä. Yleisliittolainen ulkomaankauppayhtymä on ulkomaankauppaorganisaation päätyyppi.

ulkomaankauppakonttori

R внешнеторговая контора
E foreign trade office

Ulkomaankauppakonttorin tehtävät, oikeusasema ja toiminta eivät oleennaisesti eroa yleisliittolaisen ulkomaankauppayhtymän tehtävistä, oikeusasemasta ja toiminnasta.

ulkomaankauppaorganisaatio

R внешнеторговая организация
E foreign trade organization (FTO)

Taloudellinen organisaatio, jonka tehtävänä on toteuttaa vienti- ja tuontitoimia. Käytännössä tarkoitetaan usein ulkomaankauppayhtymää.

ulkomaantoimitusyhtymä

R объединение "загранпоставка"
 E objedinenija "zagranpostavka"

Ministeriön järjestelmään kuuluva organisaatio, joka on perustettu avustamaan vientituotteiden toimituksissa ja ulkomailla toteutettavissa teollisuushankkeissa. Ulkomaantoimitusyhtymällä ei ole oikeutta itse harjoittaa ulkomaankauppatoimia.

kombinaatti

R комбинат
 E combine

Suuri yritys, johon kuuluu yksi tai useampia tuotantolaitoksia osana samaa raaka-aineen integroitua jalostusprosessia (esim. kemiallinen kombinaatti, metallurginen kombinaatti jne.).

teollisuusyhtymä

R промышленное объединение
 E industrial amalgamation

Tuotannollinen ja taloudellinen kokonaisuus, johon kuuluu teollisia yrityksiä, tutkimus-, kehitys- ja suunnitteluorganisaatioita sekä muita yrityksiä ja laitoksia. Teollisuusyhtymään voi kuulua tuotantoyhtymiä sekä tieteellis-tuotannollisia yhtymiä. Teollisuusyhtymän organisaatiot ovat oikeushenkilöitä.

tuotantoyhtymä

R производственное объединение
 E production amalgamation

Tuotannollinen ja taloudellinen kokonaisuus, johon kuuluu tehtaita, tutkimus-, suunnittelu- ja kehittämisorganisaatioita ja muita tuotantoyksiköitä. Tuotantoyhtymän tuotantoyksiköt eivät ole oikeushenkilöitä.

tieteellis-tuotannollinen yhtymä, NPO

R научно-производственное объединение, НПО
E research-production amalgamation

Yhtymä, joka hoitaa kaikki vaiheet tutkimuksesta tuotantoon. Yhtymän keskusyksikkönä toimii jokin siihen kuuluvista tutkimus-, suunnittelu tai tuotantoyksiköistä. Lopputuotteen mukaan tieteellis-tuotannolliset yhtymät jaetaan kolmeen pääryhmään:

- a) uusiin tuotteisiin erikoistuneet yhtymät,
- b) tuotannon koneellistamisen ja automatisoinnin kehittämiseen erikoistuneet yhtymät (esim. atk-pohjaiset ohjausjärjestelmät) ja
- c) uusien prosessien kehittämiseen, suunnitteluun ja käyttöön ottoon erikoistuneet yhtymät.

TEKNIIKAN SANASTOKESKUS ry
CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI rf

Perustettu vuonna 1974.

Jäseniä 46 (aatteellisia yhdistyksiä, teollisuus- ja liikelaitoksia, valtion virastoja).

Toimii yhteistyössä Kotimaisten kielten tutkimuskeskuk-
sen kanssa

Toimisto ja kirjasto

Liisankatu 16 B 13, 00170 Helsinki 17

Puh. 179 161 (termineuvonta miel. klo 10.00 - 14.00)

TSK:n ensisijaisena tehtävänä on saada aikaan suomen- ja ruotsinkielisiä tekniikan eri alojen sanastoja. Sanastotyön päämuotoja ovat osallistuminen termityötä tekevien ryhmien työskentelyyn, lausuntojen antaminen, tarkistus ja neuvonta.

Kirjastossa on noin 550 tekniikan ja lähialojen sanastoa, käsikirjoituksia, yritysten ja laitosten sisäisiä sanastoja, SFS-standardit ja niistä tehty termikortisto sekä ISON sanastostandardit ym.

Kirjastossa pidetään kortistoa suomen ja ruotsin kieltä sisältävistä tekniikan ja lähialojen sanastoista ja sanastohankkeista.

Kortiston tiedoista julkaistaan kahden vuoden välein luettelo "Tekniikan sanastoja".

Tarpeen mukaan tehdään erikoisalojen sanastoluetteloita. Termipankki aloittaa toimintansa syksyllä 1980.

TSK:n toimintamuotoja

-osallistuminen sanastotyöhön	-termityön kurssit
-termineuvonta	-tiedotuslehti
-kirjasto	-termipankki
-tietoja sanastoista ja sanastohankkeista	-kielentarkistusapu